

Motion till riksdagen

1989/90:U611

av Ulla-Britt Åbark m.fl. (s)

Kambodja

Kambodja hör till de mest krigsdrabbade och fattiga länderna i världen. Bombningarna under USAs Indokina-krig på 1970-talet skapade en väldig förödelse i landet. Stora delar gjordes omöjliga att leva i för människor och djur.

Trots denna mörka bakgrund är det de röda khmerernas folk mordspolitik efter Indokina-krigets slut under åren 1975–79 som satt de djupaste spåren. Det finns knappast någon kambodjansk familj som inte drabbats av den barbariska utrotningspolitiken. Den kan bara jämföras med nazisternas illdåd under andra världskriget.

Men livet har trots allt börjat återvända till städerna och byarna. Människornas anspråk på sina levnadsvillkor är fortfarande mycket små. För det stora flertalet gäller det att överleva. Barnadödligheten hör till den högsta i världen. Antalet barn som dör under sitt första levnadsår uppskattas till 160 per tusen levande födda barn. De flesta dödsfallen beror på olika sjukdomar, bl a malaria, underlivsinfektioner och diarrésjukdomar. Landet lider svårt av fattigdomen och isoleringen.

Det vietnamesiska återtåget ut ur Kambodja har nu avslutats. Den 10-åriga vietnamesiska närvaron i landet har varit påfrestande för landet och för den nationella självkänslan. Emellertid kan man fråga sig vilket alternativ som stod till buds för att bli kvitt Pol Pots folk mordsregim 1979.

Ett dominerande krav i Kambodja är att få garantier för att Pol Pot-regimen inte ska återkomma till makten. I samband med det vietnamesiska återtåget har skett en omfattande mobilisering. Inbördesstriderna har tilltagit i begränsad omfattning.

Det är mot denna bakgrund som kraven på vapenvila, och ett stopp av alla vapenleveranser till parterna i konflikten, är så viktiga. En vapenvila skulle sannolikt redan vara ett faktum om inte de röda khmererna så starkt motsatte sig detta. Förhandlingarna i Paris ledde inte till någon överenskommelse mellan parterna. Det är dock angeläget att de internationella ansträngningarna för att uppnå en fredslösning fortsätter.

Sverige har tidigare i FN:s kommission för mänskliga rättigheter väckt frågan om en närmare undersökning av folk mordet i Kambodja. Men det har ännu inte gått att få en majoritet bakom förslaget. Från den 1 januari i år har Sverige säte i kommissionen och förslaget bör väckas på nytt. Det trauma som flertalet kambodjaner befinner sig i kan inte övervinnas utan att folk-

mordspolitiken blir föremål för en inträngande och omfattande granskning och bedömning. En sådan undersökning bör inte bara avse omfattningen och verkningarna av folkmordspolitiken utan även och framför allt gälla vad det internationella samfundet kan göra för att söka bistå offren för detta folkmord.

Det är hög tid att FN:s generalförsamling med skärpa fördömer Pol Pot-regimens folkmordspolitik samt uttalar att verksamma åtgärder vidtas för att förhindra dess återkomst i regeringsställning i Kambodja. En konsekvens av detta bör vara att Demokratiska Kampuchea inte längre skall ha säte i FN. Pol Pots gerillastyrkor utgör den militärt starkaste delen i den koalition som står bakom Demokratiska Kampuchea. Sverige bör i FN verka för att Demokratiska Kampuchea inte längre skall vara representerat i FN utan ersättas av republiken Kambodja.

Sverige har varken erkänt Demokratiska Kampuchea eller folkrepubliken Kambodja. Det finns nu starka skäl för ett nytt ställningstagande, trots den negativa utgången av Parisförhandlingarna. Phnom Penh-regeringen behärskar i allt väsentligt det kambodjanska territoriet. Någon påtaglig förändring har inte skett efter Vietnams uttåg ur Kambodja. Sedan de aviserade parlamentsvalen genomförts bör Sverige erkänna republiken Kambodja och upprätta diplomatiska relationer med den regering som utses efter parlamentsvalen. Därmed kan Sverige inte bara som nu, ge humanitärt bistånd till Kambodja, utan även u-hjälp till detta land som har så väldiga behov av utvecklingshjälp.

I årets budget bör därför 100 milj. kr. reserveras för sådant bistånd. Detta kan åstadkommas genom omfördelning inom föreslagen budgetram.

De humanitära insatserna behöver under alla förhållanden förstärkas. Det är framför allt Unicef, Unesco och Röda Korset som gör de mest betydelsefulla insatserna i Kambodja och som behöver väsentligt utökade bidrag.

I Phnom Penh erkänner man nu att det inte bara är fråga om inbördes strid i landet utan även om en internationell konflikt. Därmed har möjligheterna öppnats för internationella Röda Korset att inspektera de av Phnom Penh-regeringen tillfångatagna krigsfångarna.

Internationella Röda Korset har tidigare gjort inspektioner av de röda khmerernas krigsfångar. Men dessa inspektioner har avbrutits för ca fem år sedan på grund av att Röda Korset inte fick göra urvalet av fångar som skulle inspekteras och höras om förhållanden i lägren.

Hela denna fråga om krigsfångarna borde kunna lösas inte bara med fånginspektioner utan även med en fångutväxling. Det behövs starka internationella påtryckningar för att åstadkomma en uppgörelse härom.

I gränsområdena mellan Thailand och Kambodja finns på den thailändska sidan ca 300 000 flyktingar, bara drygt 10 000 vistas i ett av UNHCR administrerat läger. De övriga har inte status av flyktingar, utan betecknas som "displaced persons". Det största antalet flyktingar, närmare 150 000, vistas i läger som domineras av förre premiärministern Song San. Omkring 100 000 finns i läger med prins Sihanouks anhängare och resten, drygt 50 000, i röda khmerernas läger.

En färsk amerikansk undersökning som företagits i de olika flyktinglägren visar att ca 60 % av lägerinnevånarna vill återvända om det kan skapas nå-

gorlunda betryggande levnadsmöjligheter för dem efter hemkomsten till Kambodja.

Mot. 1989/90
U611

Det är angeläget att alla flyktingar kommer under UNHCR:s beskydd. FN bör aktivt verka för en sådan lösning.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige snarast bör upprätta diplomatiska förbindelser med republiken Kambodja,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör verka för att republiken Kambodja upptas som medlem i FN,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i FN bör verka för att Pol Pot-regimens folk mord med skärpa fördöms och att offren för detta folk mord får bistånd och upprättelse genom verksamma ekonomiska och andra åtgärder från FN-medlemmarnas sida,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör verka för en lösning av flyktingarnas och krigsfångarnas situation,
5. att riksdagen beslutar att anslå utvecklingsbistånd till Kambodja med 100 milj.kr. samt utökat katastrofbistånd med 30 milj.kr.

Stockholm den 23 januari 1990

Ulla-Britt Åbark (s)

Iris Mårtensson (s)

Kent Carlsson (s)

Sven-Erik Alkemark (s)

Magnus Persson (s)

Lennart Nilsson (s)

Berndt Ekholm (s)